

Dr. Kübra DEMİR

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İř ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı

**İř HUKUKUNDA 6701 SAYILI
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE
EşİTLİK KURUMU KANUNU
BAĒLAMINDA EşİTLİK İLKESİ VE
AYRIMCILIK YASAĒI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM İNSAN HAKLARI HUKUKUNDA AYRIMCILIK YASAĞI VE EŞİTLİK İLKESİ KAVRAMI VE ULUSLARARASI HUKUKİ DÜZENLEMELER

1. İNSAN HAKLARI KAVRAMI	5
2. İNSAN HAKLARI HUKUKUNDA AYRIMCILIK YASAĞI KAVRAMI	8
2.1. Farklı Muamele.....	11
2.2. Eşitlik-Eşitsizlik	11
3. İNSAN HAKLARI HUKUKUNDA EŞİTLİK İLKESİ KAVRAMI	12
3.1. Eşitlik Hakkı	16
3.1.1. Hukuk Önünde Eşitlik	17
3.1.2. Hukuk İçinde Eşitlik	18

3.1.3. Hukuken Eşit Korunma.....	19
3.1.4. Hukuktan Eşit Faydalanma	20
4. EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI KAVRAMLARININ BİRBİRİYLE OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ.....	21
5. EŞİTLİK İLKESİNİN SAĞLANMASI VE AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ KONUSUNDA GETİRİLEN ULUSLARARASI HUKUKİ DÜZENLEMELER.....	24
5.1. Avrupa Konseyi Düzenlemeleri.....	24
5.1.1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	25
5.1.2. 12 Numaralı Ek Protokol İle Ayrımcılık Yasağı	28
5.1.3. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı	30
5.2. ILO Düzenlemeleri.....	31
5.2.1. 100 Sayılı Eşit Ücret Sözleşmesi	32
5.2.2. 111 Sayılı Ayrımcılık Sözleşmesi.....	33
5.2.3. 156 Sayılı Aile Sorumlulukları Olan Kadın ve Erkek İşçilere Eşit Davranılması ve Eşit Fırsatlar Tanınması Hakkında Sözleşme	33
5.2.4. 158 Sayılı Hizmet İlişkinde İşveren Tarafından Son Verilmesi Hakkında Sözleşme.....	34
5.2.5. 190 sayılı Şiddet ve Taciz Sözleşmesi	35
5.3. BM Düzenlemeleri	39
5.3.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.....	39
5.3.2. Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklar Sözleşmesi	40
5.3.3. Paris Prensipleri.....	41
5.3.4. GANHRI (ICC)	43
5.3.5. Birleşmiş Milletler Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına Dair Uluslararası Sözleşme (CERD).....	44
5.3.6. Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)	44
5.4. AB Müktesebatı Düzenlemeleri.....	45

5.4.1. Roma Antlaşması.....	47
5.4.2. AB Direktifleri.....	48

İKİNCİ BÖLÜM
ULUSAL İNSAN HAKLARI KURUMLARI
VE TÜRKİYE’DE ULUSAL İNSAN HAKLARI
ALANINDA KURUMSALLAŞMA

1. ULUSAL İNSAN HAKLARI ve EŞİTLİK KURUMLARI TARİHÇESİ	55
1.1. Ulusal İnsan Hakları Kurumları ve Eşitlik Kurumlarının Tanımı.....	58
1.2. AB Ülkelerinde Ulusal İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumlarının İşleyişi	61
1.3. Amerika’da Ulusal İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumlarının İşleyişi	69
2. TÜRKİYE’DE İNSAN HAKLARI ve EŞİTLİK KURUMLARI ALANINDAKİ KURUMSALLAŞMA.....	73
2.1. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu	77
2.2. TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu.....	78
3. TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU	80
3.1. Kurumun Kuruluş Amacı	81
3.2. Kurumun Bağımsızlığı ve Özerkliği.....	82
3.3. Kurumun Kamu Tüzel Kişiliği	84
3.4. Kurumun Teşkilat Yapısı.....	86
3.4.1. Kurul.....	87
3.4.2. Kurulun Görevleri	88
3.4.3. Kurulun Çalışma Esasları	89
3.4.4. Başkanlık	90
3.5. Kurumun Görevleri	90
3.5.1. Kurumun İnsan Haklarına İlişkin Görevleri.....	92

3.5.2. Kurumun Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Görevleri.....	93
3.5.3. Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması Görevleri	100
3.6. Kurumun Çalışma Usulü	101
3.6.1. Resen İnceleme	101
3.6.2. Bireysel Başvurular.....	103
3.6.2.1. Başvuru Hakkı ve Şartları	104
3.6.2.2. İhlal İncelemeleri.....	111
3.6.2.2.1. Ön İnceleme Aşaması	111
3.6.2.2.2. İncelenemezlik Kararı.....	112
3.6.2.2.3. Bilgi ve Belge Talep Etme Yetkisi.....	113
3.6.2.2.4. Başvuru Esnasında veya İnceleme Esnasında Gerçekleşen Başvurucuya Ait Özel Durumlar.....	114
3.6.2.2.5. Kararın Sonuçlandırılması	115
3.6.2.2.6. Karar Türleri	116
3.6.2.2.6.1. Gerekçeli Kabul Edilmezlik Kararı	116
3.6.2.2.6.2. Gönderme Kararı	116
3.6.2.2.6.3. İhlal Kararı.....	117
3.6.2.2.6.4. Karar Verilmesine Yer Olmadığına Dair Karar	119
3.7. Kurumun Erişilebilirliği.....	119
3.8. Kurumun Diğer Görevleri.....	121
3.8.1. İdari Yaptırım Yetkisi	122
4. TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMUNUN EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI BAKIMINDAN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	124

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRK HUKUKUNDA EŞİTLİK İLKESİ VE
AYRIMCILIK YASAĞI DÜZENLEMELERİ
VE 6701 SAYILI KANUNUN İŞ
HUKUKUNDA GÖRÜNÜMÜ

1. ULUSAL HUKUK DÜZENLEMELERİ	129
1.1. 1982 Anayasasında Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	130
1.2. 4857 Sayılı İş Kanununda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı ..	139
1.2.1. Eşit Davranma Borcunun Uygulanma Koşulları.....	150
1.2.1.1. İşyeri Birliği	150
1.2.1.2. İşçi Topuluğu	154
1.2.1.3. Kolektif Davranış	155
1.2.1.4. Zaman Birliği	156
1.2.1.5. Uygulamanın Bir Veya Bir Kısım İşçi Aleyhine Olması	157
1.2.2. Borcun Mutlak Olarak Uygulanabileceği Alanlar	157
1.2.2.1. Sosyal Yardımların Verilmesinde Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı.....	158
1.2.2.2. Yönetim Hakkına İlişkin Konularda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı.....	160
1.2.2.3. Greve Katılmayan İşçilerin Çalıştırılması Halinde Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	163
1.2.3. Borcun Mutlak Olarak Uygulanamayacağı Alanlar	165
1.2.3.1. Ücret Ödenmesinde Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı.....	165
1.2.3.2. İş Sözleşmesinin Sona Ermesinde Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı.....	171
1.2.3.2.1. İş Sözleşmesinin Sona Ermesinde Ayrımcılık Yasağı.....	172
1.2.3.2.2. İş Sözleşmesinin Sona Ermesinde Eşit Davranma Borcu	174
1.2.3.2.2.1. Süreli Fesihlerde Eşit Davranma Borcu	179

1.2.3.2.2.2. Sözleşmenin Sona Ermesinde Sosyal Seçim Kriteri ve Objektif Seçim Kriteri.....	183
1.2.3.2.2.3. Süresiz Fesihlerde Eşit Davranma Borcu.....	188
1.3. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı.....	192
1.3.1. 6701 Sayılı Kanunun Amaç ve Kapsamı.....	192
1.3.2. 6701 sayılı Kanunda Ayrımcılık Temelleri.....	195
1.3.2.1. Cinsiyet.....	199
1.3.2.2. Irk.....	211
1.3.2.3. Dil.....	215
1.3.2.4. Din, İnanç ve Mezhep.....	216
1.3.2.5. Felsefi ve Siyasi Görüş.....	218
1.3.2.6. Etnik Köken.....	219
1.3.2.7. Servet.....	223
1.3.2.8. Doğum.....	224
1.3.2.9. Medeni Hal.....	225
1.3.2.10. Sağlık Durumu ve Engellilik.....	226
1.3.2.11. Yaş.....	234
1.3.3. 6701 sayılı Kanunda Ayrımcılık Türleri.....	242
1.3.3.1. Ayrı Tutma.....	243
1.3.3.2. Ayrımcılık Talimatı Verme ve Bu Talimatları Uygulama.....	246
1.3.3.3. Çoklu Temelde Ayrımcılık.....	252
1.3.3.3.1. Bileşik Ayrımcılık.....	255
1.3.3.3.2. Kesişen Ayrımcılık.....	256
1.3.3.3.3. Katma Ayrımcılık.....	257
1.3.3.4. Doğrudan Ayrımcılık.....	258
1.3.3.5. Dolaylı Ayrımcılık.....	270
1.3.3.6. İşyerinde Yıldırma.....	280
1.3.3.7. Makul Düzenleme Yapmama.....	286
1.3.3.8. Taciz.....	291

1.3.3.9. Varsayılan Temele Dayalı Ayrımcılık.....	302
1.3.4. 6701 Sayılı Kanunda Ayrımcılık Yasağının Kişi Bakımından Kapsamı.....	302
1.3.5. 6701 sayılı Kanunda Ayrımcılık Yasağının Konu Bakımından Kapsamı.....	308
1.3.5.1. Siyasi Parti, Sendika, Vakıf, Dernek ve Meslek Örgütlerine Üyelik.....	310
1.3.5.2. İstihdam ve Serbest Mesleğe Kabul	311
1.3.5.2.1. 6701 Sayılı Kanunda Eşitlik İlkesinin İş İlişkilerinde Görünümü	312
1.3.5.2.1.1. İş Sözleşmesinin Kurulması Aşamasında Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı.....	313
1.3.5.2.2. İş İlanları ve Mülakat Görüşmelerinde Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	318
1.3.5.2.2.1. İşçinin İş Başvurusu Sırasında Yalan Söyleme Hakkı	334
1.3.5.2.3. İş İlişkisi Kurulduktan Sonra Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı.....	337
1.3.6. 6701 Sayılı Kanunda Ayrımcılık İddiasının İleri Sürülmeyeceği Haller	342
1.3.6.1. Mesleki Gereklilikler	347
1.3.6.2. Cinsiyetin Zorunlu Kıldığı Haller	350
1.3.6.3. Yaşa Dayalı Farklı Muamele.....	353
1.3.6.4. Özel Tedbirler ve Koruma Önlemleri	355
1.3.6.4.1. Çocuklara Yönelik Farklı Muamele	356
1.3.6.4.2. Özel Bir Yerde Tutulması Gereken Kişilere Yönelik Farklı Muamele.....	358
1.3.6.5. Belirli Bir Dine Mensup Kişilerin İstihdamı	359
1.3.6.6. Belirli Kurum ve Kuruluşlara Üye Olma	362
1.3.6.6.1. Sendika Üyeliklerinde Ayrımcılık Yasağının İstisnası	363
1.3.6.7. Amaca Uygun ve Orantılı Farklı Muamele.....	365
1.3.6.8. Vatandaş Olmayanların Hukuki Statülerinden Kaynaklanan Farklı Muamele	367

1.4. 6356 Sayılı Kanunda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	371
1.4.1. İşe Alınma Esnasında Sendikal Ayrımcılık.....	374
1.4.2. İş Sözleşmesinin Devamı Sırasında Sendikal Ayrımcılık	376
1.4.3. İş Sözleşmesinin Feshinde Sendikal Ayrımcılık.....	378
1.5. Türk Ceza Kanununda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	381

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
AYRIMCILIK YASAĞINA AYKIRI
DAVRANMANIN YAPTIRIMLARI VE İSPAT
YÜKÜ

1. 6701 Sayılı Kanunda Öngörülen Yaptırımlar	387
1.1. İdari Para Cezası Yaptırımı	390
1.1.1. İdari Para Cezasının Rücu Edilebilmesi	395
1.1.2. İdari Para Cezasının Uygulanması	397
1.1.3. Uyarı Cezası.....	398
1.1.4. Ayrımcı Fiilin Tekerrürü	399
1.1.5. Kurul Kararının Niteliği.....	400
1.1.6. İdari Yaptırım Kararına Karşı Kanun Yolları.....	402
1.2. 6701 Sayılı Kanun ile Öngörülen İdari Para Cezası Yaptırımının Diğer Yaptırımlarla Beraber Uygulanması Sorunu.....	407
2. 4857 Sayılı Kanunda Öngörülen Yaptırımlar.....	413
2.1. Ayrımcılık Tazminatı	414
2.1.1. Ayrımcılık Tazminatının Hukuki Niteliği	421
2.1.2. Ayrımcılık Tazminatının Miktarının Belirlenmesi	422
2.1.3. Zamanaşımı Süresi	425
2.1.4. Ayrımcılık Tazminatının İşe Başlarken Yapılan Ayrımcılıkta Talep Edilip Edilemeyeceği Sorunu.....	426
2.2. Yoksun Kalınan Hakların Talep Edilmesi	430
2.3. İdari Para Cezası Yaptırımı.....	432

3.	6356 Sayılı Kanunda Öngörülen Yaptırımlar.....	433
3.1.	Sendikal Tazminatın Hukuki Niteliği	435
3.2.	Sendikal Tazminat Miktarı ve Hesaplanması	438
3.3.	Zamanaşımı Süresi	442
4.	Ayrımcılığa Maruz Kalan İşçinin Başvuracağı Diğer Hukuksal Yollar.....	443
4.1.	Sözleşmenin Geçersiz Sayılması	443
4.2.	İş Görmekten Kaçınma.....	448
4.3.	İşçinin Fesih Hakkı	454
4.3.1.	İş Kanunu Kapsamında Olan İşçilerin Fesih Hakkı.....	454
4.3.2.	İş Kanunu Kapsamı Dışındaki İşçinin Fesih Hakkı.....	457
4.4.	Kişilik Hakkını Koruyan Davalar	458
4.5.	Maddi ve Manevi Tazminat Davaları.....	459
5.	İSPAT	464
5.1.	4857 sayılı Kanunda İspat Yüğü	467
5.2.	6701 sayılı Kanunda İspat Yüğü	477
5.3.	6356 sayılı Kanunda İspat Yüğü.....	481
5.3.1.	İşçinin İşe Alınması Sırasında Sendikal Ayrımda İspat Yüğü	482
5.3.2.	İş İlişkisi Devam Ederken Sendikal Ayrımda İspat Yüğü	483
5.3.3.	İş Sözleşmesinin Sendikal Nedenle Feshinde İspat Yüğü.....	484
	SONUÇ	491
	KAYNAKÇA	507